

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2014

Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry, ESLU

Sisältö

1	YLEISTÄ.....	2
1.1	Toiminta-alueen erityispiirteet ja haasteet.....	2
1.2	Strategiset valinnat	4
1.3	Toiminnan johtolinjat – ESLU alueensa osaajana	4
1.4	Toiminnan painopisteet	4
1.5	Yhteistyö.....	5
1.6	Yhteiskuntavastuu	5
2	LASTEN JA NUORTEN LIIKUNTA	6
2.1	Toiminnan painopisteet	6
2.2	Koulutus	7
2.3	Liikkumaan!-hanke.....	7
2.4	Leirit ja tapahtumat.....	7
3	KUNTO- JA TERVEYSLIIKUNTA.....	8
3.1	Toiminnan painopisteet	8
3.2	Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelma	9
3.3	Työyhteisöliikunta	9
3.4	Koulutus	10
4	SEURATOIMINTA	10
4.1	Toiminnan painopisteet	11
4.2	Koulutus	11
5	MARKKINOINTI JA VIESTINTÄ	12
5.1	Toiminnan painopisteet	12
5.2	Toimenpiteet	13
5.3	Koulutukset.....	13
5.4	Sosiaalinen media ja verkkosivut	13
5.5	Asiakashallintajärjestelmä, CRM.....	14
5.6	Helsingin Urheilutoimittajat	14
5.7	Vuoden 2014 julkaisut	14
6	KOULUTUS	15
7	HALLINTO JA HENKILÖSTÖ	16
8	TALOUS	16
	LÄHTEET	18

1 YLEISTÄ

Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry, ESLU on alueellinen liikuntajärjestö, joka tuottaa liikuntapalveluita ja kehittää niitä yhdessä kumppaneiden kanssa. Tärkeimmät kumppanit paikallistasolla ovat urheiluseurat ja kunnat. Kaikista Suomen urheiluseuroista reilu kolmannes ja kunnista vajaa kymmenys toimii ESLUn alueella (Suomen Kuntaliitto 2010). Valtakunnallisella tasolla tärkeimpiä yhteistyötahoja ovat opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM), muut liikunnan aluejärjestöt ja Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio, Valo ry. ESLU tekee Valon kanssa yhteistyötä yhteisesti sovittujen valintojen pohjalta. Lisäksi yhteistyötä tehdään jäsenjärjestöjen ja muiden kansalaisjärjestöjen sekä yhteistyökumppaneiden kanssa, joilla on samansuuntaiset tavoitteet.

ESLU kehittää toimintaansa alueellaan olevien tarpeiden mukaan toimien erityisesti jäsentensä edunvalvonta-, yhteistyö-, kehitys- ja palveluorganisaationa. Toiminnan keskeisenä painopisteenä on seura- ja kansalaistoiminnan elinvoimaisuuden tukeminen ja vahvistaminen. ESLU toimii osana laajaa yhteistyöverkostoa ja edistää seurojen sekä muiden paikallistason liikuntatoimijoiden onnistumisen edellytyksiä.

Seuroissa tehtävä vapaaehtoistyö on suomalaisen liikuntakulttuurin peruspilari, jota ESLU tukee toiminnallaan alueellisesti. Vapaaehtoisten rinnalle on tullut ja tulee enenevässä määrin palkattuja seuratyöntekijöitä, joille ESLU myös tarjoaa palveluitaan. Palkattu työntekijä ei korvaa vapaaehtoistyötä tai vähennä sen arvoa, vaan antaa vapaaehtoisille mahdollisuuden keskittyä olennaiseen. ESLU vahvistaa rooliaan seuroille ja paikallisille toimijoille tarjottavien palveluiden kehittämisessä.

Liikunnan ja urheilun eri toimijoiden osaamisen kehittäminen ja vuorovaikutuksen lisääminen ovat tärkeitä osia paikallistason liikunnan ja urheilun tukemisessa. Myös yhteistyö kuntien kanssa saa yhä merkittävämmän roolin. ESLUn päämääränä on seurojen ja muun paikallisen liikuntatoiminnan edistäminen ja hyvinvoinnin kehittäminen niin, että perustason toiminnat kehittyvät, seuroilla on entistä paremmat onnistumisen eväät ja seurojen yhteiskunnallinen arvostus kohoaa. Lisäksi ESLU pyrkii lisäämään laaja-alaista tasa-arvoisuutta ja nuorten osallisuutta seurojen toiminnassa ja päätöksenteossa.

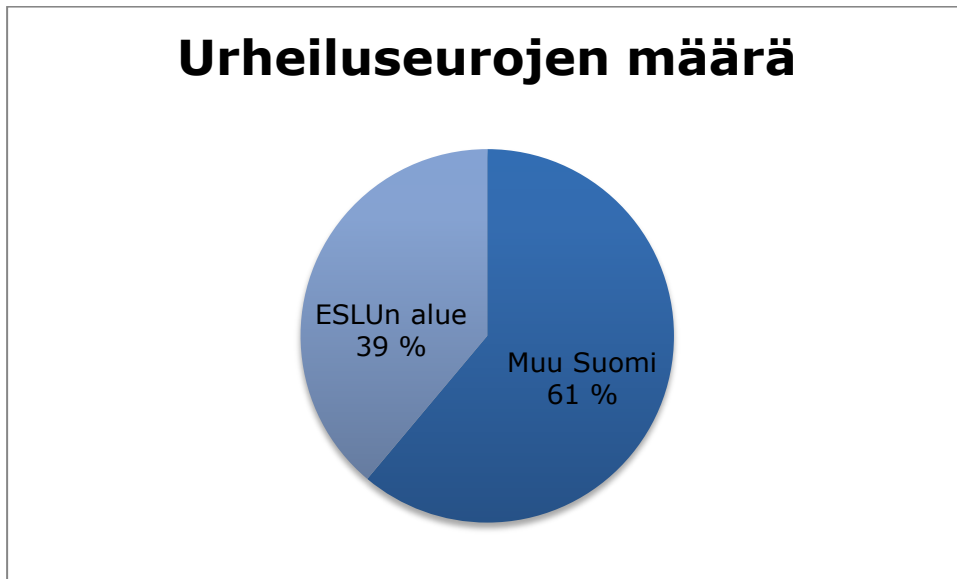
1.1 Toiminta-alueen erityispiirteet ja haasteet

ESLUn toiminta-alueeseen kuuluu 29 eteläsuomalaista kaupunkia ja kuntaa, jotka sijaitsevat maamme metropolialueella. Toiminta-alueella on vahva ja erityinen rooli koko Suomessa, sillä se on Suomen taloudellinen, liikenteellinen, sivistyksellinen ja hallinnollinen keskus. 1,5 miljoonan asukkaan alue on merkittävä myös Euroopan mittakaavassa, sillä se on yksi Euroopan vauraimmista ja kilpailukykyisimmistä suurkaupunkialueista. (Uudenmaanliitto 2010.)

Tällä hetkellä alueella asuu 28 prosenttia koko maan väestöstä. Lisäksi alueella on 33 prosenttia työpaikoista ja siellä tuotetaan 38 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. (Uudenmaanliitto 2010.) Väestön ennustetaan kasvavan noin 330 000 asukkaalla vuoteen 2040 mennessä. Kasvu on suurinta pääkaupunkiseutua ympäröivissä kunnissa. (Tilastokeskus 2009.)

Luonnollisen väestönkasvun lisäksi alueen väestönkasvu perustuu erityisesti maahanmuuttajien määrän kasvuun. Maahanmuuttajien määrän arvioidaan kasvavan nykyisestä 100 000:sta noin 250 000:een vuoteen 2030 mennessä. Suurin osa maahanmuuttajaväestöstä keskittyy pääkaupunkiseudulle. Väestönkasvun lisäksi alueen ikärakenne poikkeaa monessa suhteessa koko maasta. Pääkaupunkiseutu on nuorten aikuisten keskittymä. Kehyskunnissa lasten osuus on korkeampi kuin muilla alueilla. (Uudenmaanliitto 2010.)

Väestön lisäksi myös urheiluseurojen määrä alueella on suuri. Suomessa on noin 9 000 liikunta- ja urheiluseuraa tai muuta liikuntaa järjestävää yhdistystä (SLU 2010). Näistä noin 3 500 toimii ESLUn alueella. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Urheiluseurojen määrä Suomessa.

Kuntien palvelutuotannon ja samalla kuntatalouden haasteita ovat väestön ikääntyminen, tuottavuuden nostaminen sekä palvelurakenteiden kehittäminen. Nämä haasteet on otettava huomioon myös ESLUn toiminnassa.

Uusimaa-ohjelma linjaa maakunnan vision ja valinnat. Metropolialueen kilpailukykyä edistetään yleisesti muun muassa valmistelemalla ja toteuttamalla metropolipolitiikan aiesopimuksia. ESLU seuraa näitä suunnitelmia oman toimintansa suunnittelussa. ESLU tiivistää liikunnan edunvalvojan roolia näissä metropolialueen erilaisissa selvityksissä, hankkeissa ja ohjelmissa ottamalla mahdollisuuksien mukaan osaa hankkeiden valmistelutyöhön sekä antamalla niistä lausuntoja.

Asukkaille metropolialue ja erityisesti Helsingin seutu on yhtenäinen alue. Työssäkäynti, opiskelu, vapaa-aika ja palvelujen käyttö ei tunne kuntarajoja. Kaupungeille ja kunnille on entistä tärkeämpää muodostaa yhteinen näkemys elinvoimaisesta seudusta. Tämä näkyy myös liikunnan ja urheilun järjestötoiminnassa.

Ihmisten arjen valintoihin ja esimerkiksi seuratoiminnan vapaaehtoistyöhön vaikuttaa oleellisesti käytettävissä oleva vapaa-aika. Metropolialueella käytetään jo pelkästään päivittäiseen työmatkaan aikaa reilusti enemmän kuin muualla Suomessa. Työmatkoihin käytettävä aika on noin 80 minuuttia päivässä ja se kasvaa jatkuvasti.

Seuratoiminnassa suuri haaste on liikuntapaikkojen ja -tilojen riittämättömyys ja niiden saaminen tehokkaaseen käyttöön. Urheiluseurat eivät pysty ottamaan vastaan kaikkia halukkaita harrastajia.

1.2 Strategiset valinnat

Toiminta paikallistasolla on hyvin moninaista eri toiminta- ja tavoitetasoilla. ESLUn strategisena valintana on reagoida jatkuvasti muuttuvaan toimintaympäristöön. Toimintaympäristön muutosta seurataan tarkasti ja itsearviointia tehdään ottaen huomioon valitut painopistealueet. ESLUn strategia on laadittu vuosille 2011–2014. Strategian päivitys tehtiin vuoden 2013 alussa. Uuden strategian työstö käynnistetään vuoden lopussa. ESLU on aktiivisesti mukana Valon toimintatapa- ja johtamisjärjestelmän kehittämissuunnitelmassa yhteisesti sovittujen valintojen osalta.

ESLUn strategiassa tunnistetaan toiminta-alueen keskeiset muutokset ja ESLUn toiminnan haasteet sekä niitä vastaavat strategiset tavoitteet ja toimenpiteet. Strategiassa tärkeimmiksi valinnoiksi nousevat seurat, koulutus ja osaaminen. Valinnoissa huomioidaan laadullisuus osaamisen kehittämisen avulla sekä monikulttuurisuus.

ARVOT

Helposti lähestyttävä

Ajassa mukana oleva

Laadukas asiantuntija ja yhteistyökumppani

ESLU toteuttaa liikuntajärjestöjen yhteisiä eettisiä periaatteita.

1.3 Toiminnan johtolinjat – ESLU alueensa osaajana

ESLUn toimialat ovat lasten ja nuorten liikunta, aikuisten kunto- ja terveystoiminta sekä seura- ja järjestötoiminta.

ESLU on monipuolinen seura- ja liikuntatoiminnan edistäjä ja yhteistyön koordinoija toimien

- metropolialueen liikunnan ja urheilun verkoston rakentajana,
- koulutustoiminnan kehittäjänä ja koordinoijana,
- seura- ja liikuntatoiminnan puolestapuhujana ja edunvalvojana sekä
- liikunnan palvelujärjestönä.

ESLUn päämääränä on jäsenseurojen ja muun paikallisen liikuntatoiminnan hyvinvointi. Siksi ESLU tarjoaa osaamistaan ja liikunnan asiantuntemustaan edellä mainittujen toimijoiden toiminnan kehittämiseksi ja elinvoimaisuuden varmistamiseksi.

1.4 Toiminnan painopisteet

ESLUn toiminnan painopisteitä ovat

- metropolialueen liikunnan, urheilun ja seuratoiminnan kehittäminen paikallistasolla sekä
- osaamisen kehittäminen ja toiminnan laatu.

1.5 Yhteistyö

ESLU tekee yhteistyötä jäsenjärjestöjen ja muiden kansalaisjärjestöjen sekä yhteistyökumppaneiden kanssa, joilla on samansuuntaiset tavoitteet. ESLUn toiminta-alue muodostuu Uudenmaan liiton alueen 26 kunnasta. Lisäksi alueeseen kuuluu Janakkala, Loppi ja Riihimäki.

ESLUn yhteistyö Uudenmaan liiton kanssa jatkuu. Lisäksi ESLU kuuluu edelleen Maakunnan yhteistyöryhmään (MYR). Yhteistyöryhmä on keskustelufoorumi maakunnan kaikissa kehittämissymyksissä. Se luo perustaa Uudenmaan edunvalvonnalle, ohjaa kuntaresursseja sekä määrittelee valtionhallinnon aluekehittämishankkeet ja linjaukset. ESLUn rooli MYR:ssä on toimia alueellisena liikunnan ja hyvinvoinnin asiantuntijana sekä ennen kaikkea alueella toimivien liikuntajärjestöjen toiminnan edistäjänä ja edunvalvojana.

Liikuntatoimen tehtävien hoitaminen siirtyy Etelä-Suomen aluehallintovirastoon (AVI). Uudenmaan Elinkeino, liikenne ja ympäristökeskus (ELY-keskus) tekee ensi vuoden alusta lähtien osaamisen ja kulttuuritoimen puitteissa enää aluekehittämiseen liittyvää yhteistyötä AVIn kanssa. ELY-keskuksen tehtäväksi jää kulttuuripalvelutarjonnan ja rahoituksen arviointi omalla alueellaan. AVIn liikuntatoimen tavoitteena on alueellisesti edistää väestön liikunnallista elämäntapaa, hyvinvointia, terveyttä sekä työ- ja toimintakykyä elämänkaaren eri vaiheissa. ESLU on edustettuna alueellisessa liikuntaneuvostossa. ESLU aloittaa yhteistyön AVIN ja jatkaa ELY-keskuksen kanssa.

Vuonna 2014 liikunnan aluejärjestöjen tiivis yhteistyö jatkuu. "Uusia resursseja paikallistason onnistumiseksi" -hanke eli URPO-hanke jatkaa toimintaansa kaikkien alueiden rahoittamana vuonna 2014. Nykypäätöksellä URPO-hanke jatkuu 31.12.2016 asti. Hankkeessa alueilla on yksi yhteinen työntekijä. URPO-hankkeen kärkinä vuonna 2014 ovat liikunnan aluejärjestöjen hanketoiminnan ja muiden yhteisten asioiden edistäminen sekä yhteinen varainhankinta.

Lisäksi ESLUn tavoitteena on tiivistää yhteistyötä Pääkaupunkiseudun urheiluakatemia, Urhean kanssa. Varainhankinnan puolella liikunnan aluejärjestöt pyrkivät jatkamaan yhteistyötä Veikkaus Oy:n ja Sokos Hotels -ketjun kanssa. ESLU jatkaa edellisen vuoden tapaan yhteistyötä Asianajotoimisto Legistum Oy:n ja Oy Viking Line Ab:n kanssa.

1.6 Yhteiskuntavastuu

Eettinen kasvatustyö ja Reilun pelin periaatteet sisältyvät läpileikkauksena kaikkeen ESLUn toimintaan. Reilu peli on liikuntajärjestöjen yhteinen kuvaus liikunnan ja urheilun hyvästä toiminnasta ja se pitää sisällään yhteisesti sovitut eettiset periaatteet (SLU 2010).

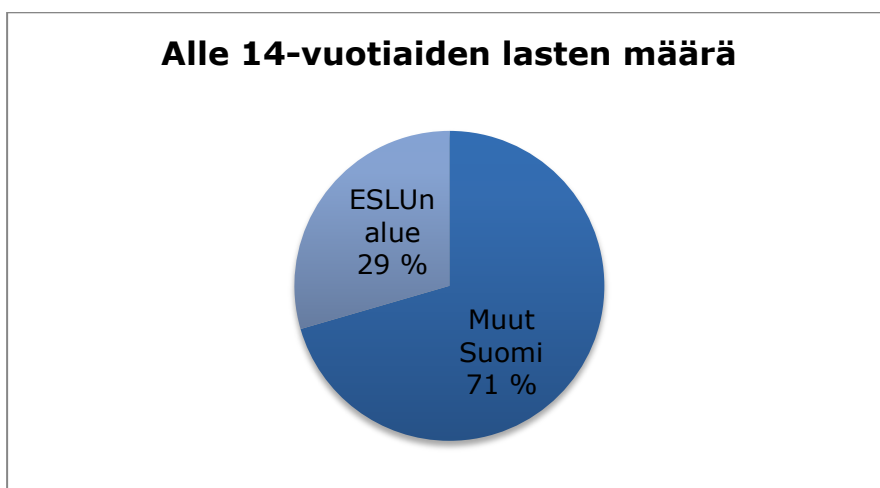
Periaatteet eivät luettele ohjeita oikeasta tai väärästä, vaan ne pyrkivät kuvailemaan sellaisia periaatteita, joille hyvä urheilutoiminta perustuu. Ne jaetaan yleisiin ja täydentäviin. Yleiset periaatteet ovat laajoja ja pysyviä ja ne ovatkin eettisen toiminnan kivijalka. Täydentävät puolestaan tarkentavat yleisiä ja ovat ajankohtaisia liikunnassa ja urheilussa. Eettiset periaatteet on siis tarkoitettu ohjaamaan ja tukemaan päätöksentekoa eri tilanteissa. (SLU 2005.)

2 LASTEN JA NUORTEN LIIKUNTA

Lasten ja nuorten liikunnassa ESLUn tavoitteena on tarjota monipuolisia työvälineitä lasten ja nuorten liikuntaa järjestäville tahoille toiminnan kehittämiseksi. Tällaisia liikuntaa järjestäviä tahoja ovat muun muassa kunnat ja urheiluseurat. Tavoitteena on myös vaikuttaa lasten liikunnan toimintaedellytyksiin ja olosuhteisiin. Työtä tehdään muun muassa koulutuksen, konsultoinnin ja viestinnän avulla kuntakohtaisesti.

Metropolialueen erityispiirteet tuovat ESLUn lasten ja nuorten liikunnan suunnittelu-, kehittämis- ja toteutustyöhön erityisiä haasteita. Pula liikuntatiloista pääkaupunkiseudulla vaatii huomattavia ponnisteluja esimerkiksi uusien liikuntakerhojen synnyttämiseksi. Myös ESLU suuntaa resurssejaan yhä enemmän liikunnan edunvalvontatyöhön toimintaedellytysten mahdollistamiseksi.

Lähes kaikki ESLUn toimialueen kunnat ovat kasvavia. Alueella toimii noin 1 600 päiväkotia ja noin 610 peruskoulua (Tilastokeskus 2012b). Lisäksi kaikista maamme alle 14-vuotiaista lapsista (888 982) ESLUn alueella on 29 prosenttia (262 194) (Tilastokeskus 2012). (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Alle 14-vuotiaiden lasten määrä Suomessa.

ESLUn kumppani lasten ja nuorten liikunnan edistämiseksi on Valo, jonka kanssa yhteistyössä pyritään edistämään fyysisen aktiivisuuden lisäämistä koulupäivän aikana sekä kehitetään lasten ja nuorten liikunnan laatua.

2.1 Toiminnan painopisteet

Keskeisimmät painopisteet lasten ja nuorten liikunnan toiminnassa ovat metropolialueen liikunnan ja urheilun toimintaedellytysten kehittäminen paikallistasolla ja osaamisen kehittäminen.

1. Metropolialueen liikunnan ja urheilun toimintaedellytysten kehittämiseksi paikallistasolla
 - tuetaan päivittäisen liikunnan lisäämistä,
 - vaikutetaan yhteistyön sujuvuuteen ja vuorovaikutuksen lisääntymiseen sekä
 - tuetaan seuratoiminnan kehittämisprosesseja.
2. Osaamisen kehittämistä toteutetaan
 - koulutuksella, neuvonnalla ja opastuksella.

2.2 Koulutus

ESLU järjestää kaikkia koulutuskokonaisuuksia avoimina, tilauksesta sekä räätälöityinä koulutuksina lasten ja nuorten liikunnan laadun kehittämiseksi.

ESLU järjestää

- 1-tason valmentaja- ja ohjaajakoulutusta (VOK) lähinnä urheiluseuroissa toimiville ohjaajille ja valmentajille,
- lasten liikunnan täydennyskoulutusta perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle,
- liikuntakoulutusta nuorille (vertaisohjaajakoulutus) sekä
- seurakoulutusta.

Toiminnan onnistumista mitataan koulutuspalautteilla sekä koulutus- ja osallistujamäärillä. Koulupäivän liikunnallistamisesta tehdään kysely ESLUn asiantuntemuksesta liikunnan koulutusosajana kohderyhmän kouluille.

2.3 Liikkumaan!-hanke

Liikkumaan!-hankkeen tavoitteena on koululaisten osallisuuden lisääminen ja syrjäytymisen ehkäisy liikunnan avulla. Osallisuutta ja liikkumista pyritään lisäämään erilaisia matalan kynnyksen toimintamalleja kehittämällä ja lisäämällä opettajien, aamu- ja iltapäivätoiminnan, koulunkäynnin ja kerho-ohjaajien sekä terveydenhoitajien osaamista.

Hankkeen osatoteuttaja on Valo, kumppanina Liikkuva koulu -ohjelma sekä kansallisena rahoittajana Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. ESLU on saanut Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ohjelmasta hankerahoitusta vuosiksi 2013–2014. Liikkumaan! on kaksivuotinen hanke, joka toteutetaan kahdeksassa Uudenmaan kunnassa. Mukana hankkeessa ovat Helsinki, Espoo, Vantaa, Vihti, Lohja, Hyvinkää, Järvenpää ja Mäntsälä.

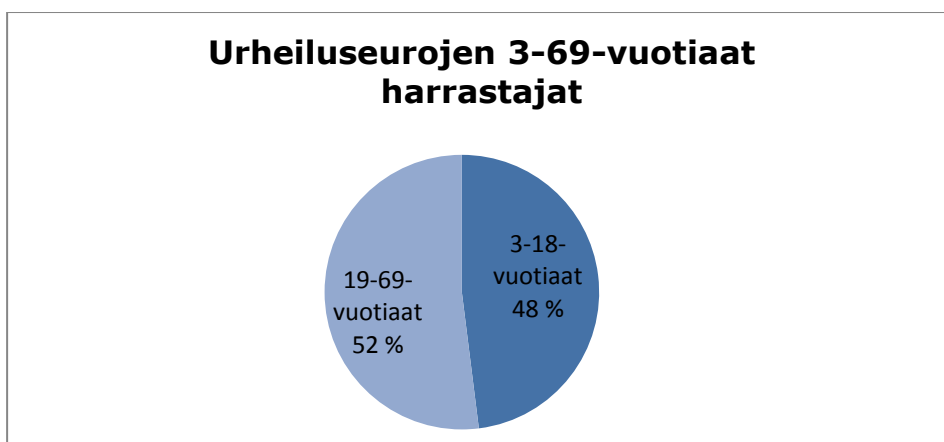
2.4 Leirit ja tapahtumat

Liikunnallisia päiväleirejä järjestetään kuntien, urheiluseurojen ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Vuonna 2014 ESLU järjestää SankariSporttileirin Hyvinkäällä yhteistyössä Hyvinkää kaupungin ja Elämäni Sankari ry:n kanssa sekä Sporttileirin Tuusulan kunnan kanssa. Lapsilla ei tarvitse olla aikaisempaa kokemusta liikunnasta. Leireillä tutustutaan erilaisiin liikuntalajeihin ja -muotoihin. Keskeistä toiminnassa on antaa lapsille mahdollisuus kokea onnistumisen elämyksiä liikunnan parissa ja löytää oma urheilulaji, jonka parissa liikkuminen voisi jatkua leirin jälkeen. Vammaisurheilun aluehankkeen myötä lapset tutustua eri vammaisurheilulajeihin. Kumppanina toimii Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry.

3 KUNTO- JA TERVEYSLIIKUNTA

Aikuisten kunto- ja terveysliikunnassa ESLUn tavoitteena on päivittäisen liikunnan ja aikuisille suunnatun liikuntaneuvonnan lisääminen, liikuntatarjonnan kehittäminen, sen vetovoimaisuuden vahvistaminen sekä urheiluseuratoimijoiden tukeminen ja osaamisen lisääminen. Edellä mainittujen ohella ESLU vastaa Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelman alueellisesta jalkauttamisesta. Tavoitteen saavuttamiseksi ESLU konsultoi, koordinoi ja kouluttaa aikuisliikunnan toimijoita ja päättäjiä.

Aikuisväestöstä noin 15 prosenttia liikkuu urheiluseuran järjestämissä harjoituksissa. Tämän suhteen ei ole tapahtunut suurempia muutoksia vuoden 1995 jälkeen. Urheiluseuroissa arvioidaan liikkuvan noin 883 000 suomalaista: 3–18-vuotiaita 424 000 ja 19–69-vuotiaita 459 000. (Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010.) (Kuvio 3.) Yksi haaste ESLUn alueen, etenkin pääkaupunkiseudun urheiluseurojen aikuisliikuntatarjonnan kasvattamisessa on sisäliikuntatilojen rajallisuus.

Kuvio 3. Urheiluseurojen 3-69-vuotiaat harrastajat

Aikuisliikunnan kehitystyössä keskeisiä asiantuntijatahoja ja kumppaneita ovat KKI-ohjelma ja Valo. Lisäksi ESLU tekee paikallistasolla yhteistyötä urheiluseurojen, kansanterveysyhdistysten sekä kunnan eri hallintosektoreiden kanssa. Kuntotestauksen osalta kumppaneina toimivat StaminaTrainers Oy ja Helsinki Stadion Management Oy.

3.1 Toiminnan painopisteet

Kunto- ja terveysliikunnan toimialan painopisteet ovat paikallistoimijoiden osaamisen sekä yhteistyön sujuvuuden ja vuorovaikutuksen varmistaminen metropolialueella.

1. Metropolialueen paikallisen liikuntatoiminnan kehittämiseksi ESLU
 - vahvistaa liikkumista edistävien toimijoiden yhteistyötä ja vuorovaikutusta,
 - jalkauttaa KKI-ohjelman osaamista, tarjontaa ja materiaalia alueellaan,
 - tukee urheiluseuroja aikuisliikunnan käynnistämisessä ja kehittämisessä sekä
 - jalkauttaa työyhteisöliikunnan palveluja alueellaan.
2. Osaamisen kehittämistä toteutetaan
 - koulutuksella, neuvonnalla, opastuksella ja verkostotapaamisilla.

3.2 Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelma

KKI-työn tavoitteena on lisätä liikettä ja vähentää liikkumattomuutta. Arkiaktiivisuus, matalan kynnyksen liikunta ja paikallisen liikuntatarjonnan sujuvuus ovat avainsanoja KKI-ohjelman jalkauttamisessa Etelä-Suomeen.

ESLU lisää KKI-ohjelman paikallista tunnettavuutta, tiedottaa sen toiminnasta, tukimuodoista, tuotteista, materiaaleista ja tapahtumista ESLUn alueella. ESLU myös organisoii vuosittain asiantuntijaseminaareja ja -kokouksia sekä terveysliikuntatapahtumia yhteistyössä KKI:n ja tämän kumppaneiden kanssa.

Vuonna 2014 painopisteitä ESLUn KKI-työssä ovat

- paikallisen liikuntaneuvonnan kehittäminen,
- toimijoiden osaamisen vahvistaminen koulutuksen keinoin ja
- hyvien toimintamallien jalkauttaminen paikallistasolle.

Liikuntaneuvonta

ESLU tukee, kouluttaa ja konsultoi toiminta-alueensa kunnissa toimivia liikunnan edistäjiä ja toimijoita yhteistyössä KKI-ohjelman kanssa. Yhteinen tavoite on taloudellisesti ja rakenteellisesti tehokas ja toimiva liikunnan palveluketju. Palveluketju tavoittaa terveytensä kannalta liian vähän liikkuvat, innostaa aikuiset pitämään huolta terveydestään liikunnan keinoin ja varmistaa matalankynnyksen vetovoimaisen tarjonnan eri puolilla ESLUn aluetta.

SuomiMies Seikkailee

ESLU tarjoaa tilauksesta alueellaan SuomiMiehen kuntotestejä (Polar-kuntotesti, puristusvoimatesti, InBody 720 kehonkoostumusanalyysi). Ne luovat työkalun aikuisten liikuntaan motivointiin ja kunnan seurantaan muun muassa kuntien ja urheiluseurojen tarjontaan.

Liikkujan Apteekki

ESLUn tarkoituksena on jalkauttaa Liikkujan Apteekki -toimintamallia alueelleen. Liikkujan Apteekkeissa tuodaan terveysliikunta apteekin arkeen ja osaksi asiakasneuvontatilanteita. Toiminnalla lisätään paitsi tietoa liikunnan merkityksestä elintapasairauksien lääkehoidon tukena myös apteekkihenkilökunnan valmiuksia terveellisten elintapojen puheeksi ottamiseen. ESLUn ja Liikkujan Apteekin tehtävänä on koota paikalliset liikuntaa järjestävät tahot yhteen.

KKI-työhön liittyvää toimintaa mitataan muun muassa alueelle syntyneiden uusien Liikkujan Apteekkien määrällä. Lisäksi mittarina on alueella konsultoitujen KKI-avustushakemusten määrä suhteessa myönnettyihin tukiin.

3.3 Työyhteisöliikunta

ESLU edistää työyhteisöjen henkilöstöliikuntaa Valon Aktiivisen Työpaikan Sertifikaatin muodossa. Kyseessä on henkilöstöliikuntaohjelman arvioinnin ja kehittämisen väline. Sertifiointiprosessin tärkeimpänä tavoitteena on antaa osallistuville työpaikoille palautetta ja kehittämisideoita liikuntaohjelman eri osa-alueista. Työyhteisöliikunnan edistämiseksi ESLU nostaa voimakkaasti esiin urheiluseurojen potentiaalinen työyhteisöjen liikunnan ja hyvinvoinnin edistäjänä. Toimintaa mitataan Aktiivisen Työpaikan Sertifikaatin määrällä ja uusien toimintamallien syntymisellä.

3.4 Koulutus

ESLU vastaa aikuisten kunto- ja terveysliikunnan 1-tason ohjaaja-valmentajakoulutuksen eli Liikuttajakoulutuksen toteuttamisesta alueellaan. Lisäksi ESLU järjestää erilaisia teema- ja virikekoulutuksia, luentoja sekä räätälöityjä tilauskoulutuksia. Toimintaa mitataan ja arvioidaan osallistujia- ja koulutusmäärillä sekä palautekyselyillä.

ESLU järjestää

- 1-tason ohjaaja-valmentajakoulutusta eli Liikuttajakoulutusta aikuisten liikuttajille,
- liikuntaneuvonnan prosesseihin ja liikunnan puheeksiottamiseen liittyviä koulutuksia kuntien terveystoimen ja Liikkujan Apteekkien henkilökunnalle,
- konsultointia aikuisliikunnan käynnistämiseen ja kehittämiseen urheiluseurojen johdolle,
- teema- ja virikekoulutuksia urheiluseurojen ohjaajille ja valmentajille, työpaikkojen liikuntavastaaville, lajiliittojen teemapäiville sekä
- erilaisia verkostotapaamisia liikuntaneuvojille esimerkiksi Liikkujan Apteekkeille, Liikuttajaklubin jäsenille.

4 SEURATOIMINTA

ESLUn tavoitteena on hyvin ja laadukkaasti toimiva urheiluseura. Seuratoiminnan lähtökohtana on paikallinen näkökulma – kulttuuri, paikalliset olosuhteet ja toimintaympäristö. Seuratoiminnan laadun kehittämiseksi ESLU kouluttaa, kehittää, sparraa ja konsultoi seuroja vastaamaan liikunnan ja urheilun yhä vaativampiin odotuksiin ja kysyntään. Työtä tehdään Suomalaisen liikunnan ja urheilun Visio2020:n mukaisesti yhteistyössä muiden toimijoiden ja yhteistyöverkoston kanssa. Lajiliittoyhteistyötä kehitetään ja vahvistetaan entisestään.

Seuratoiminnan laadun kehittäminen yhteiskunnan muutoksessa asettaa paljon haasteita ja mahdollisuuksia. Sitoutuminen seuratoimintaan on muuttunut lyhytkestoisemmaksi, mikä vaatii entistä parempaa johtamista sekä tiiviimpää toimijoiden koulutusta ja opastusta. Vapaaehtoiset ovat edelleen tärkein seuratoiminnan resurssi. Heidän rinnalle tarvitaan puolestaan päätoimisia palkattuja seuratoiminnan ammattilaisia, esimerkiksi toiminnanjohtajia ja valmennuspäälliköitä, varmistamaan vapaaehtoisten jaksaminen. Alueella vallitsevan yleisen tarjonnan vuoksi seuroilta vaaditaan yhä enenevässä määrin ammattimaisuutta. Tätä ESLU tukee muun muassa Tj-, Pj- ja Vp-klubien avulla sekä tiedottamalla ajankohtaista asioista niin verkkosivuilla kuin sosiaalisessa mediassa.

ESLU tukee, konsultoi ja arvioi seuroja hakuprosesseissa. Lisäksi ESLU tukee seuraa ja työntekijää tekemällä seurakohtaisia konsultaatiokäyntejä.

4.1 Toiminnan painopisteet

Keskeisimmät painopisteet seuratoiminnassa ovat metropolialueen liikunnan ja urheilun toimintaedellytysten kehittäminen paikallistasolla ja osaamisen kehittäminen.

1. Metropolialueen liikunnan ja urheilun toimintaedellytysten kehittämiseksi paikallistasolla

- tarjotaan koulutusta ja neuvontaa,
- lisätään yhteistyötä sekä
- autetaan verkostoitumisessa.

2. Osaamisen kehittämistä toteutetaan

- varmistamalla, että perusasiat hallitaan seuroissa,
- auttamalla seuratoimijoita tunnistamaan tarpeitaan,
- tekemällä räätälöityjä seurakehityshankkeita,
- kehittämällä klubien toimintaa,
- olemalla aktiivisesti mukana kehittämässä yhteisiä työkaluja osaamisen kehittämiseksi sekä
- kartoittamalla lajiliittojen alueiden seuroille tapahtuva tarjonta ja tarpeet.

4.2 Koulutus

ESLU järjestää seuratoiminnan hallinnon koulutuksia ja seuraseminaareja. Avoimet seuratoiminnan hallinnon koulutukset markkinoidaan Seura-Akatemia-koulutuksina. Seminaarit täydentävät Seura-Akatemia-koulutuksia, jotka palvelevat seuratoimijoita ja antavat konkreettisia työvälineitä arkeen.

Lisäksi seuroja koulutetaan ja konsultoidaan toiminnan kehittämiseksi järjestämällä tilauskoulutuksia ja tekemällä kyselyjä käyttäen esimerkiksi Oman seuran analyysi -työkalua. Seurakoulutussisältöjä kehitetään yhteistyössä Valon, liikunnan aluejärjestöjen ja lajiliittojen kanssa.

Tilauskoulutuksia järjestetään seura-, lajiliitto- ja kuntakohtaisesti. Tilauksesta järjestetään räätälöityjä seurojen hallinnon, johtamisen ja kehittämisen koulutuksia sekä seurakäyntejä.

ESLU on mukana järjestämässä liiketalouden perustutkintokoulutusta (merkonomi). ESLU on osatoteuttajana "sporttimerkonomikoulutuksessa", joka on suunnattu urheiluseuroissa ja -järjestöissä työskenteleville. ESLU toimii ohjausryhmässä, suunnittelee koulutussisältöjä ja on mukana koulutusten arvioinneissa. Koulutus toteutetaan yhteistyössä Markkinointi-instituutin ja Faros Finland Oy:n kanssa.

Klubitoiminta

Seurojen puheenjohtajien osaamista kehitetään järjestämällä Pj-klubitapaamisia. ESLUn jäsenseurojen puheenjohtajille tarkoitettu Pj-klubi kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Maksuttoman klubin tarkoituksena on toimia puheenjohtajien omana verkostoitumis-, keskustelu- ja kouluttautumiskohtina.

Tj-klubi on puolestaan tarkoitettu seurojen päätoimisille työntekijöille. Klubin tarkoituksena on tarjota seurojen toiminnanjohtajille ja muulle hallintopuolen palkatulle henkilöstölle ajankohtaista ja tarpeellista tietoa seuratoiminnan kehittämiseen. Tj-klubi tarjoaa seurojen päätoimisille työntekijöille mahdollisuuden verkostoitua alueellisesti.

ESLUn perusti 2012 Vp-klubin seurojen palkatuille valmennuspäälliköille, ohjaajille ja valmentajille. Klubin tarkoituksena on toimia keskustelufoorumina, jossa seuratoimijoiden on mahdollista verkottua yli seurarajojen sekä oppia ja saada käytännön tukea muilta seuroissa työskenteleviltä henkilöiltä.

Toiminnan onnistumista mitataan koulutuspalautteilla sekä koulutus- ja osallistujamäärillä. Koulutusten laadulla taataan seuratoimijoiden tiedon määrän lisääntyminen.

Avoimet koulutukset

Koulutus/tapahtuma	Määrä
Seura-Akatemia-koulutus	6/vuosi
seuraseminaari	2/vuosi
Tj-klubin tapaaminen	2/vuosi
Vp-klubin tapaaminen	2/vuosi
Pj-klubin tapaaminen	2/vuosi

5 MARKKINOINTI JA VIESTINTÄ

Markkinoinnin ja viestinnän tehtävänä on toiminnallaan tukea ESLUn strategisten valintojen toteutumista sekä tuoda monipuolisesti esille ESLUn palveluita ja tarjontaa. Markkinoinnin ja viestinnän avulla tuodaan esille liikunnan ja terveyden merkitystä yhteiskunnallisesti lasten, nuorten ja aikuisten osalta sekä kerrotaan toimialojen ajankohtaisista hankkeista. Markkinointia ja viestintää suunnitellaan ja johdetaan strategian mukaisesti ja sitä toteuttavat toiminnallaan ESLUn työntekijät, kouluttajat ja luottamushenkilöt.

ESLU seuraa ja on aktiivisesti mukana metropolialueen hankkeissa ja selvityksissä tuoden niihin liikunnan näkökulmia. ESLU toimii tiiviissä yhteistyössä Valon, KKI-ohjelman, kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa.

5.1 Toiminnan painopisteet

Keskeisimmät painopisteet ovat metropolialueen liikunnan ja urheilun toimintaedellytysten kehittäminen paikallistasolla sekä ESLUn sisäisen viestintäosaamisen kehittäminen ja monipuolistamiseen.

1. Kehittämistä tuetaan

- ESLUn strategiaa, visiota ja missiota vahvistamalla sekä
- tukemalla toimialojen painopisteitä.

2. Osaamisen kehittäminen kohdistuu

- markkinointiviestinnän monipuolisuuden lisäämiseen,
- julkaisujärjestelmien käyttöönottoon sekä
- vuorovaikutuksen lisäämiseen asiakkaiden ja lajiliittojen kanssa.

5.2 Toimenpiteet

Markkinointiviestintää tehdään aina harkitusti ja kohdentaen. Kohderyhmille suunnattua markkinointia ja viestintää toteutetaan hyväksi todettuja viestintäkanavia käyttäen sekä toimialakohtaisen viestintäsuunnitelman mukaisesti. Markkinointia toteutetaan yhtenäisellä ja valitulla ilmeellä läpi toimialojen. Viestinnällään ESLU tavoittaa tuhansia seuratoiminnassa mukana olevia henkilöitä.

Seuraverkostoaan ESLU palvelee välittämällä tietoa ja konsultoimalla muun muassa ajankohtaisia seuratoimintaan liittyviä asioita. Lisäksi jaetaan tietoa erilaisista varainhankintamahdollisuuksista. Juttuideoita tarjotaan harkinnan mukaan myös valtakunnallisille, alueellisille ja paikallisille tiedotusvälineille. Lisäksi tutkitaan mahdollisuutta tuottaa alueellista sisältöä Valon viestintäkanaviin.

Vuonna 2014 panostetaan

- verkkoviestinnän kehittämiseen sosiaalisessa mediassa,
- ESLUn tunnettavuuden lisäämiseen seurojen ja lajiliittojen suuntaan sekä
- viestintästrategian työstöön ESLUn uuden strategian rinnalla.

Markkinoinnin ja viestinnän onnistumista mitataan tapauskohtaisesti valituilla eri aikajänteiden mittareilla. Markkinoinnin onnistumista voidaan mitata esimerkiksi myynnin kehitymisellä tai kampanjakohtaisesti valituilla mittareilla. Viestinnän tuloksia mitataan puolestaan ESLUn alueellisella urheiluseuratutkimuksella sekä Etelätuuli-verkkolehden lukijatutkimuksella. Tutkimukset toteutetaan kahden vuoden välein. Vuonna 2014 tehdään Etelätuulen ja sosiaalisen median tutkimus.

5.3 Koulutukset

Koulutusten markkinointia jatketaan edellisten vuosien tapaan. Markkinointia tehdään sähköisesti ja kehitystoimenpiteet käsitellään toimialakohtaisesti. Vuoden aikana toimialat siirtyvät toteuttamaan järjestelmällisesti jälkimarkkinointia. Koulutusten markkinoinnissa otetaan huomioon myös sosiaalisen median tuomat mahdollisuudet.

Toiminnan laadullisuutta ja osaamisen tasoa mitataan palautekyselyillä, joita tehdään koulutusten, seminaarien ja tapahtumien osallistujille. Palautelomakkeissa siirrytään suurimmalta osin sähköiseen muotoon. Palautteen antamisen helppous ja olosuhteet huomioidaan tapauskohtaisesti.

5.4 Sosiaalinen media ja verkkosivut

Markkinoinnissa ja viestinnässä hyödynnetään entistä enemmän sosiaalisen median kanavia. Facebookin avulla lisätään vuorovaikutuksellisuutta asiakkaiden kanssa. Lisäksi pohditaan, mikä verkkoympäristö palvelisi ESLUn kouluttajia parhaiten. Share Point on tähän yksi vaihtoehto, jonka mahdollisuuksiin tutustutaan.

Vuoden 2013 lopussa ESLUlla on tili seuraavissa kanavissa: Facebook, YouTube, Flickr, Prezi, Wikipedia ja Issuu.com. Uusia tilejä avaan, jos ne nähdään hyödyllisiksi kanaviksi ESLUn viestinnän ja markkinoinnin näkökulmasta.

Verkkosivuja ylläpidetään tuottaen ja kehittäen sisältöä tarpeen mukaan. Verkkosivujen ja Etelätuuli-verkkolehden kävijämääriä seurataan Google Analytics -ohjelman avulla.

5.5 Asiakashallintajärjestelmä, CRM

Vuonna 2012 käyttöön otettu uusi asiakashallintajärjestelmä mahdollistaa entistä paremmin kohdennetun markkinointiviestinnän. Asiakasrekisterissä olevien yhteystietojen ajan tasalla pysyminen vaatii jatkuvaa päivystystä. Järjestelmää kehitetään edelleen käyttäjäystävällisempään suuntaan.

5.6 Helsingin Urheilutoimittajat

Yhteistyötä Helsingin Urheilutoimittajien (HUT) kanssa jatketaan edellisten vuosien tapaan. HUTin jäsenkirje lähetetään sähköisesti Composerin kautta noin viisi kertaa vuodessa. ESLU lähettää jäsentiedotteen mukana omat terveisensä toimittajille.

5.7 Vuoden 2014 julkaisut

ESLU toimittaa

Julkaisu	Kohderyhmä	Julkaisutapa	Määrä
ESLU			
ESLUn verkkosivut	ESLUn toiminnasta kiinnostuneet	www.eslu.fi	
Etelätuuli-verkkolehti	Etelätuulen jakelulistalla olevat henkilöt	Sähköinen julkaisu verkkolehti.eslu.fi	11/vuosi
Seuratoiminta			
Jäsentiedote	ESLUn jäsen seurat ja -järjestöt	Verkkojulkaisu Issuu.com-palvelussa	4/vuosi
TiedonJyvä	Tj-klubilaiset	Sähköinen uutiskirje, välitys Composerilla	4/vuosi
Lasten ja nuorten liikunta			
Varhaiskasvatuksen liikunnan aluetiedote	Varhaiskasvatuksen henkilöstö	Sähköinen tiedote, koonti ESLUn verkkosivulla	2/vuosi
Kouluikäisten liikuttajien sähköinen uutiskirje	Perusopetuksen henkilöstö, aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajat sekä kerhotoimijat	Sähköinen tiedote, koonti ESLUn verkkosivulla	2/vuosi
Kunto- ja terveystoiminta			
Uutiskirje Liikkuajan Apteekkeille	Alueen Liikkuajan Apteekit	Sähköinen tiedote	2/vuosi
Uutiskirje kunnille	Liikuntaneuvontaa toteuttavat kunnat	Sähköinen tiedote	2/vuosi

6 KOULUTUS

Koulutustoiminta eri muodoissaan on keskeinen tuki paikallistason seuroille ja muille toimijoille. Ensisijaisena tavoitteena on turvata seurojen peruskoulutus. Peruskoulutus käsittää seurakoulutuksen, lasten ja nuorten liikunnan koulutuksen sekä aikuisten kunto- ja terveysliikunnan koulutuksen.

Koulutustoimintaa kehitetään kaikilla toimialoilla valittujen painopisteiden mukaisesti. Koulutuksilla edistetään myös yhteiskuntavastuuasioita ja Reilun pelin periaatteita. Eettinen kasvatustyö on läpileikkaavasti mukana koulutustoiminnassa. Kouluttajakoulutuksissa painotetaan laatutekijöitä ja viestinnän osaamista. Kaikkia ESLUn koulutuksia toteutetaan avoimina, tilauksesta ja räätälöityinä.

ESLU järjestää

- 1-tason ohjaaja- ja valmentajakoulutusta (VOK, Liikuttaja)
- lasten ja nuorten päivittäistä liikkumista tukevia koulutuksia
- seuratoiminnan koulutusta
- ajankohtaisia ideapäiviä ja teemakoulutuksia
- seurakäyntejä
- räätälöityjä koulutusprosesseja ja alueellisia seminaareja
- kouluttaja- ja asiantuntijaverkostojen kohtaamisia
- koulutuksia omalle henkilöstölle tarpeen ja strategian mukaisesti

7 HALLINTO JA HENKILÖSTÖ

ESLUn ylintä päätösvaltaa käyttää jäsenseurojen ja -järjestöjen edustajista koostuva varsinainen kokous keväällä ja syksyllä. Hallituksen muodostavat syyskokouksessa kahdeksi kalenterivuodeksi valitut puheenjohtaja ja kymmenen hallituksen jäsentä. Hallitus toimii varsinaisten kokousten päätösten täytäntöönpanijana.

Operatiivisista toiminnoista vastaa toimistohenkilöstö. Operatiivisen toiminnan toimialueita ovat lasten ja nuorten liikunta, aikuisten kunto- ja terveystoiminta sekä seura- ja järjestötoiminta. ESLUn palveluksessa työskentelee 11 henkilöä ja noin 30 oman toimen ohella (oto) toimivaa kouluttajaa. Lisäksi liikunnan aluejärjestöillä on yhteinen työntekijä. Aktiivisten kouluttajien määrä pyritään pitämään kohdallaan, jotta kysyntään pystytään vastaamaan laadullisesti hyvin. Tämän lisäksi eri hankkeissa ja tapahtumissa käytetään tarvittaessa ulkopuolisia palveluntarjoajia. Näillä ulkopuolisilla ostopalveluilla pyritään kustannustehokkaaseen toimintaan. ESLUn toimitilat sijaitsevat Olympiastadionilla Helsingissä.

Strategia ohjaa ESLUn käytännön toimia ja valintoja. Toiminnan painopisteet arvioidaan vuosittain strategian mukaan. ESLUn strategia ulottuu vuoteen 2014. Tässä strategiassa huomioidaan myös Suomalaisen liikunnan ja urheilun Visio2020. ESLU tekee Valon kanssa yhteistyötä yhteisesti sovittujen valintojen pohjalta, jossa ESLU yhdessä muiden liikunnan aluejärjestöjen kanssa on mukana yhteisten asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

ESLUn toimintatapoja ja palvelutuotteita kehitetään edelleen asiakaslähtöisesti. Lisäksi huolehditaan henkilöstön ja asiantuntijaverkoston osaamisen kehittämisestä. ESLU vahvistaa organisaatiotaan osaamisen kehittämissuunnitelmien avulla.

8 TALOUS

Tavoitteena on pitää ESLUn talous edelleen vakaalla pohjalla. Vuoden 2014 talousarvion toimintakulujen yhteissumma on 830 000 euroa. Talousarvio pohjautuu 520 000 euron valtion toiminta-avustukseen. Perustason koulutukset pidetään hinnoiltaan mahdollisimman edullisina, jotta seurojen osallistumiskynnys koulutuksiin on mahdollisimman alhainen. Erillisavustuksiin on talousarvioissa budjetoitu KKI-hanke, jonka osuudeksi on arvioitu 20 000 euroa KKI-toiminnan jalkauttamiseen Etelä-Suomessa. Liikkumaan!-hankkeen osuus erillisavustuksista on arvioitu olevan 50 000 euroa.

ETELÄ-SUOMEN LIIKUNTA JA URHEILU RY
Talousarvio vuodelle 2014

VARSINAINEN TOIMINTA

Tuotot

Osanottomaksut	180 000
Palvelusopimustuotot	20 000
Muut tuotot	10 000

Tuotot yhteensä **210 000**

Kulut

Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	415 000
Henkilösivukulut	83 000
Henkilöstökulut yhteensä	498 000

Muut kulut

Vuokrat	90 000
Ulkopuoliset palvelut	50 000
Matka- ja majoituskulut	72 000
Materiaalikulut	50 000
Muut toimintakulut	70 000
Muut kulut yhteensä	332 000

Kulut yhteensä **830 000**

Varsinaisen toiminnan kulujaämä **-620 000**

VARAINHANKINTA

Tuotot

Jäsenmaksutuotot	30 000
Sopimustuotot	0
Ilmoitus- ja mainostuotot	0
Tuotot yhteensä	30 000

Kulut

Kulut	0
Kulut yhteensä	0

Varainhankinta yhteensä **30 000**

Kulujaämä **-590 000**

AVUSTUKSET

Valtion toiminta-avustus	520 000
Erillisavustukset	70 000

Avustukset yhteensä **590 000**

Tilikauden tulos **0**

LÄHTEET

Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010. Luettavissa: http://slu-fi-bin.directo.fi/@Bin/550e5008ff44f91b6e9765247d64eaeab/1351667750/application/pdf/3244706/Liikuntatutkimus_aikuiset_2009_2010.pdf.

Suomen Kuntaliitto 2010. 1.1.2011 yhdistyvien kuntien uudet nimet. Luettavissa: http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;348;4827;50631;137625;163600. Luettu: 28.10.2010.

SLU 2005. Suomen Liikunta ja Urheilu ry, 4/2005. Reilu Peli - Suomalaisen liikunnan ja urheilun eettiset periaatteet. Julkaisusarja. SLU-Paino. Helsinki.

SLU 2010. Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry. SLU-yhteisö. Luettavissa: <http://www.slu.fi/slu-esittely/slu-yhteiso/>. Luettu: 28.10.2010.

Tilastokeskus 2009. Väestöennuste 2009–2060. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/vaenn/2009/vaenn_2009_2009-09-30_tie_001_fi.html. Luettu: 4.11.2010.

Tilastokeskus 2012. Suomen väkiluku kasvoi eniten 20 vuoteen. Väkiluku sukupuolen mukaan alueittain sekä väestömäärän muutos 31.12.2011. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/vaerak/2011/vaerak_2011_2012-03-16_tie_001_fi.html. Luettu: 24.10.2012.

Tilastokeskus 2012b. Esi- ja peruskouluopetus. Peruskouluissa 541 900 oppilasta vuonna 2011. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/pop/2011/pop_2011_2011-11-15_tie_001_fi.html. Luettu: 24.10.2012.

Uudenmaanliitto 2010. Koko Uudenmaan maakuntaohjelma 2011–2014. Metropolimaakunnan toimintaympäristö ja muutosihtiöt. Uudenmaan liiton julkaisuja E 110 – 2010. Helsinki.